

Week van 22 tot 28 augustus 1964

Een roman door
Abraham HANS

Nr. 10

ONZE WEKELIJKSE
AFLEVERING PRIJS 3 F

HET WOUD VAN HOUTHULST

- Moeder, Martha !... herhaalde Bertha haar agnstkreet.

Onze Wekelijkse Aflevering

Abonnementsprijzen : p. maand : 10 F ; 3 m. : 30 F ; 6 m. : 60 F ; 9 m. : 90 F ; 12 m. : 120 F

Postchequerekening nr. 88.61

Uitgeverij : J. Hoste N. V.

Em. Jacquemainlaan 105, Brussel 1

Verantwoordelijke uitgever :

M. Stiins, Kunstlaan 20, Brussel 4

KORTE INHOUD

Martha Legein en Frans Hoornaert, huwen op de vooravond van de eerste wereldoorlog. Frans is opgeroepen en vertrekt dadelijk na de bruiloft. Bertha, haar jongste zuster bewaakt het kasteel van baron Zwever van Hooglinde die met zijn vrouw naar het buitenland is gevlucht. Bertha heeft ook een Duitser, Fried genaamd, beschermd.

De Duitse troepen bezetten het dorp en hebben de veldwachter Dezutter vermoord. Fried vervoegt de Duitse officieren. Boer Legein wordt, zoals Dezutter, door de Duitsers vermoord.

Vermits gij trouw onze wekelijkse Aflevering
leest, moet gij ook de Annie Hans Korte Roman
lezen... Iedere week een nieuwe titel :

Een volledige roman voor **SLECHTS 7 FRANK**

OVERAL VERKRIJGBAAR

- Wie krijgt daar zo ? mompelde Deblauwe, en hij stapte door het hek der hoeve Doornhage...

Hoe verstrooid hij ook steeds was, kreten van smart hoorde de goede dokter altijd.

- Jozef-Maria, dat is Legein, zei hij ontsteld.

Eerbiedig en ontroerd nam hij de breedgerande, verfrommelde hoed af.

- Dood, hernam de dokter. Vermoord !

- Ja, 't is vader ! kreet Bertha...

- 't Is een schuwe tijd, kind... Waar is uw moeder ? En Martha ?

- 'k Weet het niet. Och, Here, wie weet, zijn zij ook niet vermoord.

Nu eerst dacht 't meisje aan de anderen. Ze sprong op en liep in huis. Daar lag alles overhoop en geen ander geluid dan 't regelmatig getik der ouderwetse klok verbrak de stilte.

- Moeder !... Martha ! schreeuwde Bertha.

In de stal loeiden de koeien om voedsel. 't Meisje snelde daar heen... De dieren keken haar als verlangend aan, verbeidend 't eten, dat hun nooit een stond onthouden werd, want er was orde op Doornhage.

- Moeder, Martha !... herhaalde Bertha haar angstkreet. Ze zocht rond het huis...

- Moeder en Martha zijn er niet, zei ze tot Deblauwe. O, God, 'k Wilde dat ik ook dood naast vader lag.

- Waarom kind ! vroeg de oude man ernstig.

- Wat geef ik nog om 't leven ?

- Zeg mij oprecht... Bertha... Zo heet ge toch... Zeg mij oprecht, hebt ge Fried gezien ? Ik bedoel heden morgen of vannacht ?

- Fried ?

- Ja, Fried ! De spion... en de officier ! Fried, met wie gij nog omgang hadt.

- Ik... leugens ! kreet het meisje, dat plotseling toch de zucht naar behoud gevoelde. O, 't zijn leugens, dokter !

- Hoor eens, Bertha, ik weet veel. Zeer veel. Ik was dag en nacht op gang. Maar ik heb deernis met u.

- Ik heb niets misdaan...

- Wetens en willens, neen, arm kind. Maar zeg mij, oprecht, heeft Fried misschien uw vader gedood... toen uw vader hem met u samen zag.

- Neen, op mijn zielezaligheid, neen.

- Op uw zielezaligheid, Bertha ? Weet ge wat ge zegt, wat ge zweert ?

- Ja, ik kwam op 't hof en vader lag daar vermoord, gelijk nu. Er was niemand bij. Op mijn zielezaligheid, dokter.

- 'k Geloof u... Luister nu eens goed naar mij. Ge hebt omgang met Fried gehad, ook nadat 't al oorlog was...

Hij staarde haar recht in de ogen en ze kromp onder zijn blik als een verslagene ineen... Ze kon niet meer loochenen.

- O, dokter, zeg het aan niemand, snikte ze. Ik kon niet anders. 'k Heb zoveel afgezien. Ik wilde hem ontvluchten, maar 'k mocht niet... en ik kon niet.

- 'k Versta dat, arm kind. En Desmedt heeft ook schuld. Neen, ik zal u niet verstoten en u niet overleveren aan de achterklap van de mensen. Maar nu zijt ge in 't verdriet en de wroeging en ge zoudt zelf onvoorzichtige woorden kunnen spreken... Zwicht u daarvoor, mijn kind, terwille van u en uw arme vader

die daar ligt. Even nokte een snik door de woorden... Boer Legein was een ouderwetse Vlaming, een treffelijke vent, een brave vader... Rond zijn naam, een eerlijke naam, kind, mag geen gebabbel zijn... Daarom dwing uw eigen tot kalmte. Spreekt niet veel... en let op uw woorden. Uw geheim is bij mij bewaard als in 't graf, en als ge wanhopig zijt, als ge niet weet waar te vluchten met al uw verdriet, kom mij dan spreken, Bertha ! Och Here, daar is uw moeder !

En Deblauwe liep naar de poort en stak beide armen uit als om de boerin en haar dochter tegen te houden en hen te bewaren voor een te grote schok...

- Dokter, gij hier ! Er is wat gebeurd, riep vrouw Legein... Zeker met Bertha ! Ze was niet op 't kasteel ! Maar daar staat ze nu. God zij geloofd ! Laat me door dokter ! Wat doet ge raar !

- Wacht een beetje !

- Ziet ge wel, dat er iets is ! Waar is Legein ? Bertha staat daar te wenen ! O, dokter, laat me door of zeg het, wat er met mijn man voorgevallen is !

- Iets ernstigs...

- Is hij dood ? Zeg het maar, dokter ! Ja, hij is dood, nietwaar ?

- Waar is vader ? vroeg nu ook Martha. Ze stond daar weer als een beeld der smarte, 't bleek gelaat in de lijst der zwarte kap. Ze schouwde over de haag...

- Daar ligt vader ! O, moeder, al bloed ! gilde ze.

- Helaas, vrouw, de Duitsers zijn hier geweest... en ze hebben de brave Legein vermoord ! deelde nu Deblauwe mee. En zelf snikte hij.

De boerin zonk neer... Die schok was te vreselijk.

- Vader, och Here, vader toch ! kermde Martha, en ze knielde bij het lijk.

Deblauwe naderde haar.

- Martha, zei hij teer, ge zijt een soldatenvrouw...

- O, dokter, eerst Frans, en nu vader !

- Frans vertrok vol moed. En hij vraagt 't zelfde van u ! Uw arme moeder heeft hulp nodig. Wees gij nu sterk ! En Bertha ook ! Kom, help me... eerst moeder, dan vader !

Boven de haag wipte een pinhelm op en neer... Een Duitser kwam dan op het hof. 't Was Fried... Hij keek even naar de bewusteloze en vroeg :

- Dokter, wat is er hier gebeurd ?

- Zie, en Deblauwe wees naar de dode. Moet ge 't nu nog vragen ?

- Mein Gott ! Legein !

- Dat deden uw soldaten ! En gij weet wie en wat Legein was.

- 't Is oorlog...

- Oorlog ! riep Martha hem toe. Moest ge daarom jaren bij ons wonen ?

- 't Is mijn schuld toch niet !

- Frans heeft 't me altijd gezegd, dat ge niet te vertrouwen waart ! En ik sprak hem nog tegen ! Maar of hij wel klaar heeft gezien ! Gij behoort ook tot de moordenaarsbende die ons in 't ongeluk brengt !

- Ge weet niet, wat ge zegt... Daarom zal ik maar doen of ik niets gehoord heb...

- Wil ik 't dan nog eens herhalen !

- Vergeet niet, dat ik geen Fried meer ben, maar een Duits officier.

- Een spion, die ons brood at om ons te verkopen !

- Was het de daad van een officier om mij, oude man, in de nacht, te willen vermoorden? vroeg Deblauwe.

- Gij vergeet dat wij meester zijn in België...

- Hoe gij u nog vertonen durft! kreet Martha. Kom dokter, laten we moeder in huis brengen.

- Ja, dat zal beter zijn! hoonde Fried. En wordt dan kalmer... en voorzichtiger. Uw vader zal ook zo gesproken hebben en ieder is niet zo bedaard als ik.

- Hoe vader vermoord werd, zal misschien nog wel eens uitkomen. Maar gij deugt geen van allen. Kom dokter, help me? hernam Martha.

- Ja, kind... 't Is zoals ge zegt, we zijn verraden door vreemdelingen, die ons brood aten... We waren veel te goedig en bekopen het duur.

Bertha stond schuw tegen de haag geleund. Fried ging op haar toe.

- Gij zijt gisteravond niet teruggekeerd? vroeg hij. Waarom niet?

- Ze waren overal aan 't vechten!

- Neen! Ge liegt weer! Ge hebt uw woord gebroken en ik moet u nu verraden... Ik zal nu bekend maken wie ge zijt!

- Doe het dan...! riep Bertha driftig.

- Wat zullen ze u bezien op 't dorp!

- Neen, Fried... want ik spring liever in de put. Vermoord me maar, wat geef ik nog om 't leven!

Haar wanhoop scheen hem te treffen.

- Luister, hernam hij...

- Neen, om de liefde Gods geen afspraak meer! 'k Heb genoeg geleden! Ge zijt een duivel...

En plots sloeg ze hem in 't volle gelaat.

- Daar... lafaard, eendelijke lafaard! Ga het nu maar zeggen, wie ik ben!

- Gemene slet! Ha, dat durft ge! siste de Duitser woedend. Mij slaan... een officier. 'k Zal u de kleren van 't lijf rukken en zo de straat opjagen, want ge verdient niets beter!

Hij greep haar vast en schudde haar driftig heen en weer. Bertha krabde zijn gelaat open. De Duitser vloekte van pijn en gramschap.

- Nu tussen ons! riep eensklaps Deblauwe, zijn stok zwaaiend.

Hij had met Martha, vrouw Legein naar binnen gezwoegd, en zag toen door het raam de bedreigingen van de Duitser.

- Ellendeling! riep hij... Hebt ge dit kind nog niet genoeg getergd?

Zijn stok rees en daalde op Frieds kop... De helm rolde op de grond... Bloed kleurde de slapen... De Duitser greep zijn revolver, maar bij een nieuwe slag viel hem dit wapen uit de hand.

- Laat mij dat doen! Hij kwam weer naar Bertha, de lafaard!

't Was Leon Wouters, die het uitbulderde... Hij stormde 't erf op.

- Bertha! hoonde Fried... Weet ge wat zij is? Bertha is...

En 't meisje verwachtte nu de openbaring van 't ontzettend gehelm.

- Leon, dood hem...! zei ze gejaagd. Gij hebt mij lief... dood hem dan!

Fried wilde zich verweren tegen de dokter, die hem nog voortdurend afranselde, maar eensklaps trof Wouters' mes hem in de borst... En met de doodsreutel in de keel en een blik van hevige angst in de ogen, stortte hij achterover.

- Is hij goed dood! kreet het meisje.

- Goed dood... de loeder? riep Leon. Daar dan! En nogmaals zwaaide hij zijn mes. Dat is recht in 't hart! Die sloeber! Ha. Hij zou onze meisjes aanranden! Hij heeft ons al genoeg geduiveld!

- Zo had ik het nu toch niet gewild, zei Deblauwe. Maar ja, ik ben ook nog een oude Boskanter... En als ze aan 't onze raken, kookt 't bloed! De Duitsers mogen dat niet weten of 't hele dorp gaat er aan! Jonkman... gij zijt Wouters zoon, geloof ik?

- Ja.

- Zie eens rap of er geen soldaten komen!

- Die zijn aan 't moorsen op de plaatse!

- Zie toch!

Leon liep op de weg.

- Niemand te zien, sprak hij terugkerend.

- Dan moet Fried onder de aarde... en diep ook! Waar?

Deblauwe keek rond.

- Onder de mesthoop? vervolgde hij. Neen... Als ze hem later vinden, begrijpen ze, dat Duitsers daar geen soldaten en nog veel minder officieren begraven! En dat moeten ze dan toch denken. Waar dan? Ook niet in de boomgaard, want dan maken we een blote plek tussen 't gras! In de hof! Ja, daar ligt hij goed! Rap Wouters...

De jongeling liep om twee spaden... en hij en de dokter maakten een put. Bertha moest intussen op de uitkijk staan. 't Stormde wild in haar gemoed. 't Was of plotseling een geweldige last van haar gevallen was. Ze begroeven ginds de tiran en tevens zijn ontzettend geheim! Fried kon haar niet meer overleveren aan de vermaledijding der dorpelingen! De dokter... ha, die zou zwijgen... en wat wist hij nog? Toch niet veel...! Niet, dat ze Fried in 't bos gevoed had, niet dat zij naar Brugge met brieven was geweest, niet wat ze te Torhout had gedaan... En hij zou zwijgen! Hij had haar zo vriendelijk toegeproken! O, wat straalde de zon nu heerlijk, wat scheen 't leven weer schoon! Er kwamen geen soldaten en dadelijk lag Fried onder de grond... Fried en het geheim, en tevens haar onrust en angst en haar last.

Het meisje gluurde even door de haag.

- Daar ligt hij... de officier! Hij zou nu wraak nemen! Desmedt moest in 't bos gedolven worden! Maar hij gaat in de put! En niemand, die 't zal weten!

Dan zonk haar vreugde. Nevens Fried lag ook haar vader... Een grote ramp was over haar huis gekomen. En ze had vader zo dikwijls verstoord door haar onwil en hovaardige streken. Zo stormden Bertha's gedachten wild dooreen... Ze gaf er zich nog geen rekenschap van, dat er om haar doodslag gepleegd was, dat ze bloed had zien vloeien.

Leon kwam bij haar.

- Ziet ge iemand? vroeg hij.

- Neen!

- Hij ligt er onder! Ge ziet het wat ik uit liefde voor u doe, Bertha!

- Ja... Uw kleren zijn bebloed.

- Alleen mijn ondervest...

- Ja... Kom trek het uit, want als de Duitsers het zien...

Ze gingen om de boomgaard.

- Ginder ligt hij, hernam Wouters.

- Ja... Wat doet de dokter nu toch ?
- Hij rijft de halve hof om... Er mag geen spoor overblijven... Dat is nu Frieds graf, maar er komt geen kruis op als op dat ander, daar !
- De dokter kwam nu ook nader.
- En allen zwijgen als Frieds graf zelf, hé ? vroeg hij.
- Van eigen...
- Bertha, kind, let op uw woorden !... Ik had het zo niet bedoeld. Een goede rammeling wilde ik hem geven !
- Daarvoor zou hij zich toch gewroken hebben, meende Wouters. Dat had hij u nooit vergeven !
- Daaraan peinsde ik niet ! Nu, hij is dood, en 't is misschien 't best zo !
- 't Is toch maar een laffe, Duitse spion en een vrouwenschender ! Een die ons verraden heeft !...
- Ja, Wouters, nu moeten we onze arme vriend Legein binnen dragen. Help mij ! Wat een mens nog al tegen komt, in zijn oude dag !
- Ze brachten de dode op de voute.
- Ik zal de stoof aansteken, sprak Bertha. We moeten toch warm water hebben voor vader... Och Here, onze arme vader toch...

En zo kwam er bedrijvigheid in 't huis, waar een dode over aarde lag... In de hof was 't onzichtbare graf... Men had de helm met Fried begraven. Niets herinnerde nog aan de Duitser, die uit 't leven werd gerukt toen hij meende, dat 't ogenblik van zijn macht aangebroken was. En tussen de bomen en over de daken speelde nog altijd de zon. Legein werd in zijn beste pak afgelegd. Martha verrichtte kalm dit laatste werk. Bertha zou haar helpen, maar haar handen beefden en over haar lichaam had ze rillingen als van hevige koorts.

Martha wist nu ook, hoe Fried gedood werd. Aan vrouw Legein vertelde de dokter het eveneens. Zo kon ieder op zijn hoede zijn, om zich niet te verspreken.

- Leon, als ge eens naar de timmerman wilde gaan, zei de oudste dochter.
- Nu niet ! verbood Deblauwe. Waag u niet op 't dorp ! Wie weet, wat er gebeurt ! 't Zijn wrede tijden. Ik moet naar een zieke gaan zien, 'k kwam hier voorbij en nu heb ik voor grafmaker gespeeld. Ja, 't is oorlog... en Steenhove weet er ook van ! En hoe gaat dat allemaal eindigen ! Nu, mensen, ik ga weer op de dool, en als de sloebers mij onderwege niet vermoorden kom ik deze avond nog eens naar moeder zien. Blijft allen weg van 't dorp...
- De zonderling ging heen, steunend op zijn stok. Aan de poort keek hij nog eens even naar het graf zonder kruis...

STEENHOVE'S STRAF

- Steenhove moet gestraft worden ! riep de Duitse majoor, toen hij na de verdrijving der Fransen het dorp weer bezette. 't Is overal 't zelfde in dit franc-tireurland ! Altijd verraad en valsheid !
- Hij ontbood de burgemeester. De secretaris Poelaert ging hem halen. Vermeulen zat angstig op zijn hoeve.
- De Duitse majoor roep u, zei de sekretaris.
- Waarom ?
- Dat weet ik niet... 'k Geloof, dat er erge dingen gaan gebeuren. Hij ziet er kwaad uit.

- Ga niet! riep vrouw Vermeulen. Peins aan Dezutter! Ze zullen u ook vermoorden.

- Wat kan ik anders doen dan gaan?

- Vluchten, m'n ziele!

- We zitten rondom in de Duitsers, hernam Poelaert. Vluchten zal niet helpen, en als ze u dan vangen, zeggen ze zeker, dat ge plichtig zijt!

- Plichtig waaraan?

- Wel, de majoor roept al tierend en zwerend, dat wij gisteravond de Fransen verwittigd hebben!

- Hoort ge 't al! kreet de bazin. Zeg gij dan maar, dat het geen waar is! Wat zal het helpen? Vermeulen, om de liefde Gods, ga niet!

- Ik ben burgemeester.

- Wat geven zij om een burgemeester? En Fried, die valsaard, zal van eigen vertellen, hoe ge hem gezocht hebt, en dan is uw zaak geklonken.

- Ja, ge zijt burgemeester, hernam de sekretaris toch wat schuw naar de vrouw kijkend.

- Keert gij naar 't dorp terug?

- Wat zou ik anders doen?

- Lijk Desmedt!

- Die is bijtijds gevlucht... Waar kunnen wij lopen?

- Zult gij met mijn man meegaan? Zeg het eens oprecht!

- De majoor vraagt mij niet...

Eensklaps kwam de koster binnengestormd.

- Burgemeester, ge moet komen! riep Jan Dierks die over al zijn leden beefde. H. Jozef, is me dat een kerel, die Duitse opperste! 'k Kwam uit de kerk en hij stekte me vast en grolde als een beer. «Weet ge de burgemeester wonen?» vroeg hij. «Haal hem rap!» en met een stamp onder mijn achterste joeg hij me weg! Zo ge moet seffens komen, burgemeester, seffens, hoort ge!

- Ge kunt gij allemaal gemakkelijk spreken! hernam de meesteres der hoeve.

- Vrouw, ik moet!... Ik zal een andere frak aan doen en dan vertrekken.

- Mag ik hier niet blijven? vroeg Jan Dierks aan de bazin. Zie, ik zal seffens beginnen te lezen... En de man hief reeds de blik opwaarts.

- Doe wat ge wilt! snauwde vrouw Vermeulen.

Ze volgde haar man in de slaapkamer.

De dochters kwamen binnen.

- En als de Duitsers u vermoorden gelijk Dezutter! zei een van de dochters snikkend. Vader, blijf hier!

- Denk nu niet 't slechtste. Ik zal klaar uitleggen, dat wij niets van de Fransen wisten!

- 't Is al verloren gesproken, hernam de boerin.

- Kom, kom, straks keer ik weer en heb ik Steenhove voor veel kwaad kunnen sparen. En dan mag ik voldaan zijn over mij zelf.

- Daar zijn soldaten! riep een der dochters.

Een patrouille stapte over 't hof. Vermeulen ging naar buiten.

- De burgemeester! vroeg een feldwebel, die het groepje aanvoerde.

- Die ben ik...

- Mit!

- Ja, ik kwam juist.

Maar de Duitsers omringden Vermeulen, die dus wel 't gevoel moest hebben reeds een gevangene te zijn.

- Och Here, 't begint al ! kreet de boerin.

De koster zat reeds onder de tafel verdoken.

- 't Is niets vrouw, sprak kalm de boer. Straks komt alles effen. Blijf maar stillekens thuis.

De militairen leidden de burgemeester naar de dorpsplaats, waar de majoor driftig voor de kerk heen en weer stapte.

- Ha, eindelijk ! riep hij.

- Hij was nog thuis, vertelde de feldweibel heel onderdanig.

- Ik vertrok juist, zei Vermeulen.

- Zwijg, zwijnhond ! bulderde de overste. Gij zijt het hoofd der verradersbende.

- Maar, meneer...

- Maul halten ! En de woesteling sloeg de weerloze met zijn karwats in het gelaat. Ha, de Fransen moesten komen ! Seinen op de toren van u !

- Neen ! riep Vermeulen, wie de striem in 't gelaat brandde. We hebben niet geseind, en wisten niets van de Fransen !

- En die lantaarn in de straat ?

- Die was voor een dode. Men had ze tegen mijn wil uitgehangen.

- Ha zo... Wie ?

- Een van de dorpelingen.

- Haal hem !

- Dat kan ik niet doen, meneer. Hij was bovendien onschuldig en dacht aan geen spionage. Wij wisten niet dat er Fransen in de omtrek waren.

- Alles wat ge zegt, zijn leugens !

- Ik versta u niet goed, meneer. Ik ken geen Duits. Maar geloof me toch ! Wij wisten van geen Fransen !

- Een tolk, een tolk ! hilde de majoor en wierp er enige geweldige vloeken uit. De schoolmeester van gisteren ! De schoolmeester ! Zwijn, laat hem komen ! snauwde hij Vermeulen toe.

- De schoolmeester heeft zo min spionage gedaan als wij.

- Wat, ge wilt die ook niet halen !

Beide mannen begrepen elkander dus niet. De Duitser stampvoette van drift. Daar kwam Nele Dezutter over het plein.

- Donnerwetter, ik heb verboden, dat er burgers buiten komen ! bulderde majoor.

Een soldaat greep het meisje vast.

- Laat me los ! kreet ze.

- Ge moogt niet op straat !

- Ik moet een kist voor vader laten maken, vader, die door uw bende vermoord is. Blijf van mijn lijf !

- Nele, ga seffens naar huis, zei Vermeulen.

- Moet vader dan niet begraven worden ?

Ga naar huis, zeg ik...

- Was ! tierde de overste, en hij stampte Vermeulen met de kruk van zijn karwats in de borst. Wat staat ge nu weer met die meid te babbelen. Een bende verraders is het hier. Gelukkig waren wij op onze hoede. En Fried... ge kent

Fried, hé... hij heeft ons ook flink geholpen. Maar hij zei 't al dat gij een fielt zijt ! En we gaan kort spel maken !

Soldaten droegen op een berrie het lijk van een officier...

- Daar ! riep de majoor en hij duwde Vermeulens hoofd in de richting van de dode. Dat is een Duits officier, door de schuld van dit franc-tireurnest omgebracht ! En buiten het dorp zijn er zo veel soldaten. Ha, Steenhove zal gestraft worden.

« Mijnheer, 'k versta u niet, antwoordde de burgemeester en al wat ik kan zeggen is, dat wij geheel onschuldig zijn. De Fransen...

- Halt ! riep de overste tot de dragers. Zet de baar neer ! Een erewacht bij de dode .

Hij wenkte een luitenant en gaf enige bevelen. Dan kruiste hij de armen en stond bewust van zijn macht midden op het plein. Nele was heen gegaan. Soldaten grepen Vermeulen vast.

- Och Here, wat gaat ge doen ? vroeg deze angstig. Toch mij niet doden !

Ze stelden hem tegen 't kerkhek... De arme burger viel op de knieën en stak de handen smekend uit.

- Hij wil niet zeggen wie de lantaarn uitgehangen heeft, hij wil de onderwijzer niet halen, hij wil niemand verraden...

De oude pastoor kwam uit zijn pastorie. Zijn gelaat tekende waardige kalmte. De herder stapte tot bij de majoor en vroeg :

- Gaat gij die man doden ?

- Wel gij verdomde grijskop, zijt ge ook op straat ? Wilt ge naast die franc-tireur staan ?

- Ik vrees de dood niet. Ja, neem mijn leven, maar laat die man vrij. Hij heeft een vrou wen kinderen... en hij is onschuldig !

Terzijde stond een kanon, dat 't dorp bedreigen moest. De blik van de majoor viel op het stuk. De woesteling riep enige manschappen.

- Bind hem op dat geschut ! gebood hij.

- Mijnheer, gij neemt het leven van een onschuldige en een achtbaar man, die vertrouwend op de rechtvaardigheid van 't volkerenrecht, hier zijn ambt uitvoert, hernam de pastoor, op Vermeulen wijzend. Als ge hem dan toch vermoorden wilt, sta mij toe zijn biecht te horen !

- Hij kan naar de hel varen !

- Mijnheer...

Maar soldaten rukten de geestelijke weg en bonden hem voorover op de muil van 't kanon. Militairen lachten luid (1).

-Toch roep ik u toe, dat ge onrecht pleegt ! sprak de herder nog.

- Dood me niet... Ik ben onschuldig ! kermde Vermeulen.

De luitenant keek vragend naar de majoor. Deze hief zijn karwats op; liet ze dan zakken en dadelijk klonken schoten. De burgemeester van Steenhove was vermoord.

- Laat die grijskop nu eens kijken ! hoonde de overste.

Soldaten duwden het kanon nader, en de arme ouderling schokte vervaarlijk op 't stuk heen en weer.

- Ziet ge, dat hij dood is! snauwde de beul. Goed dood, hé? Laat de grijskop er bij staan!

Dan groette de majoor het lijk van de officier en zei, goed hoorbaar voor de soldaten:

- Gij en uw mannen zijt gewroken. Begraaf hem nu! beval hij aan de luitenant.

En door keldervensters, van onder gordijntjes, tussen opgeheven dakpannen zelfs, loerden ontstelde, angstige dorpelingen naar al deze drama's. De majoor wandelde enige tijd heen en weer.

- Alle mannen buiten! bulderde hij eensklaps.

De soldaten drongen in de huizen en joegen de burgers op straat. De vrouwen en meisjes moesten binnen blijven. Daar stonden de weerlozen in een groep. Veel mannen en jongelingen waren gevlucht.

- Zie naar uw burgemeester! riep de majoor. Of verstaat ge me niet...? Waar is de schoolmeester?

Die bleek niet aanwezig. De kommandant haalde een burger uit de groep en riep:

- Als ge in vijf minuten hier niet met de schoolmeester zijt, fusilleer ik u!

Twee soldaten moesten meegaan. Ze kwamen eerder terug en vertelden, dat het schoolhuis ledig was.

- Steek zijn nest dan in brand!

Even later sloegen de vlammen op.

- Wie kent er Duits! vroeg de majoor.

Niemand antwoordde.

- Waar is Fried?

Fried werd gezocht, maar niet gevonden. Een soldaat vertelde, dat hij hem van de dorpsplaats had zien weggaan. De majoor riep dan een militair, die Vlaams sprak. 't Was er een, die te Oostende had gewoond.

- Zeg aan die zwijnhonden, dat hun burgemeester dood geschoten is, omdat wij gisteren verraden zijn geworden en dat er nog meer kapot moeten.

De Duitser gehoorzaamde.

- Ja, kaput! bevestigde de kommandant. Allo, tegen 't hek!

Soldaten joegen de ongelukkigen er heen. De een trachtte zich achter de ander te beveiligen.

- Een executie-peloton!

De luitenant stelde zijn mannen op. De geweren werden gericht. Uit de groep bedreigden klonk gejammer... Een vrouw, wier man bij de ongelukkigen was, kwam aangelopen. De majoor schoot haar neer.

- De wijven moeten binnen blijven! hilde hij.

- Duivelse moordenaar! tierde de echtgenoot der omgebrachten uit de rij springend.

De kommandant week even voor de dreigende blik, maar een soldaat stak de burger met zijn bajonet omver en wierp 't bloederig lijk bij dat van Vermeulen.

- Goed zo! donderde de officier. Wie heeft nog lust?

De moorderij was in volle gang. De luitenant zag weer vragend zijn chef aan.

- Genade! klonk het uit 't troepje dorpelingen.

- Deernis!

- O, mijn kinderkins!

- En we hebben niets misdaan!

Sommigen wierpen zich wenend op de knieën; een zonk bewusteloos neer en de majoor genoot, terwijl een grijnslach om zijn wijde mond lag.

- Zwijnhonden, moordenaars, franc-tireurs! huilde hij.

- Wij hebben niets misdaan!

- We zijn onschuldig!

- We hebben geen wapens!

- Moed kinderen! riep de pastoor. Uw zonden zijn vergeven en als ge sterft is het boetvaardig en als martelaars...

- Maul halten! snauwde de Duitser... Rijd hem eens rond! gebood hij aan de soldaten.

En weer daverde het stuk over de ruwe keien, en bonsde de grijsaard zo met het hoofd op de loop, dat 't bloed uit een wonde gutste. De luitenant, die het executiepeloton kommandeerde, wachtte nog op het sein.

- Wie is gisterenavond op de toren geweest? vroeg de majoor.

Niemand antwoordde.

- Waar is de kosters?

Een burger met een soldaat moest Jan Dierks gaan halen, maar kwam slechts met zijn vrouw terug.

- Waar is uw man? vroeg de kommandant.

- Ik weet het niet, mijnheer.

- Altijd liegen en verraden! Waar is uw man? En de wreedaard duwde haar zijn revolver onder de neus.

- Och, Jezus-Maria toch! kreet de vrouw verschrikt. Doe mij toch niet dood... Mijn ziele Gods, 'k weet het niet, mijnheer! Jan Dierks is weggegaan, naar de kerk en 'k heb hem niet meer weergezien.

- Ha, ha, nu weet ik het, hij moest de burgemeester halen! Ik zond hem daarheen. En de schavuit is niet teruggekeerd? Steek het huis van die kerel in brand!

- Mijn huis in brand! gilde de vrouw, die het bevel verstaan had. Och here, mijn huis in brand! En we zullen straatarm zijn! O, mijnheer, heb toch deernis! Mijn man zal weerkeren!

- Dan moet hij kaput!

- Maar mijn huis...

- Allo, ga uw man zoeken! Vooruit!

De woesteling zwaaide zijn karwats.

- Ik wil een zetel hebben! riep de majoor.

Men bracht een zetel uit Desmedt's woning en de kommandant zette zich neer. De luitenant wachtte nog. De weerloze burgers waren nu stil. In hun blik lag hoop. De majoor keek hen enige tijd aan...

- We zullen ze toch maar neerschieten, anders verraden ze ons weer, zei hij dan.

En dadelijk hoorde hij nieuw gekerm en geweën, gesmeek en gejammer... en nogmaals genoot hij van zijn macht.

- Jaag ze in het gemeentehuis! gebood hij eindelijk. We zullen nog wachten...

De mannen stormden weg... De laatsten werden teruggedreven.

- Schiet ze neer!

Zonder genade vuurden een paar soldaten hun revolvers op de ongelukkigen af, die huilend neervielen.

En weer lagen er lijken op het plein. 't Was de terreur die heerste, zoals die op vele dorpen met de aankomst der Duitse benden gepaard ging, een spelen met kostbare levens, een ruw bedreigen van zwakken... mishandelen en brandstichting. En nu drongen soldaten winkels en herbergen binnen, roofden flessen wijn en drank en hielden zuippartijen... De gevangene zate angstig in de grote zaal van het gemeentehuis. Eensklaps kwam de majoor binnen...

- Ha, de franc-tireurs, de moordenaarsbende van Steenhove! bulderde hij. Weer moet ik er een hebben. Deze hier !...

Hij greep een jongeling, die niet op het dorp woonde, maar aangehouden was, toen hij er op zijn vlucht door kwam. Hij wilde dit zeggen, doch kreeg de gelegenheid er niet toe. De Duitser joeg hem de straat op, en schoot hem dan enige kogels in de rug... De ongelukkige strekte de armen uit, wankelde enige schreden en viel bij het lijk van de laatst omgebrachte burgers.

- Zo gaat het waar ze ons verraden ! huilde de kommandant, die blijkbaar niet op gewone toon spreken kon.

Hij zag rond, rukte een kruisbeeld van de muur en hief het omhoog, roepend :

- Bekijk het goed, want 't is voor 't laatst ! Gij gaat sterven (1).

Dan wierp hij het crucifix met een smak op de biljart. Hij liep weer naar buiten en liet de pastoor van het kanon ontbinden.

- Ga naar uw huis, zei hij tot hem, en verlaat het niet ! Ik zal u nog nodig hebben.

In de woning van Desmedt was de tafel gedekt en deze geweldenaar, die moorden had gepleegd, zette er zich rustig met enige officieren neer. Zo ging stil de vreselijke dag voorbij.

DE AVOND

De majoor kwam uit de woning van Desmedt. Hij had veel gegeten en gedronken, boden ontvangen en weggestuurd, en ging nu naar het gemeentehuis, waar de ongelukkige burgers nog altijd onder bewaking van een soldaat zaten.

- Ha, riep hij, binnentredend, daar zijn de verraders en franc-tireurs !

Menige gevangene kromp ineen van angst toen hij de tiran zag. 't Was of de dood hen nu weer beloerde. De kommandant greep een der mannen vast.

- Kent gij Fried ? vroeg hij.

- Fried, stamelde de burger.

- Verstaat ge me niet ? Of ge Fried kent, hond !

- Ja...

- Ja, heer, moet ge zeggen, onbeschofte kerel ! We zullen u hier wel manieren leren ! Zo, ge kent Fried ! Waar is hij ?

- 'k Versta u niet, mijnheer !

- Hoort ge hem weer veinzen ? Waar is Fried !

Een tolk moest komen. 't Was de soldaat, die te Oostende gewoond had en Vlaams sprak. De burger wist natuurlijk niet, waar Fried zich bevond. Hij

(1) Alles naar waarheid.

kende 't geheim niet van het graf zonder kruis. Niemand wist iets van de Duitser af, die zo lang te Steenhove had verbleven.

- Ik weet niet waar die Fried blijft, zei de majoor tot een luitenant. Ik heb hem nodig.

- En is de koster er al? vroeg hij dan.

Jan Dierks was nog steeds buiten schot. De majoor bekeek nog eens zijn slachtoffers. Buiten zwierden veel soldaten rond. Ze hadden veel flessen geleefd.

Eensklaps knalde een schot. De kommandant snelde naar buiten.

- Man hat geschossen! riepen enige militairen, toen ze de overste zagen.

- Uit dat huis! schreeuwde een dikke Pruis en hij wees de eerste, de beste woning aan.

- Steek het in brand! bulderde de majoor.

In een oogwenk stond het gebouwtje in lichtelaaie. 't Was het huizeke van een dorpeling die met het leger naar de IJzer was en nog even op de doormars zijn vrouw en twee kinderkens goededag was komen zeggen. De moeder met een kind in de arm en een ander aan haar rok, kwam luid schreiend naar buiten gelopen. Vonken dwarrelden om haar heen.

- Daar binnen! huilde de officier en hij wees naar 't gemeentehuis.

Aan 't uiteinde van 't dorp klonk ook geweervuur. 't Was van twistende soldaten, die ruzie gekregen hadden over Rosse Trien uit « De Drie Linden », waar het al bal geweest was in de bedompte, donkerige kamer.

- Man hat geschossen! galmde het weer.

- 't Is hier te donker! tierde de majoor. Hij gaf bevel de kerk in brand te steken.

- Dan hebben we een goede fakkel en zullen we de franc-tireurs spoedig ontdekken.

't Duurde niet lang of een gloed lichtte in de hoge ramen van 't oude gebouw en de vlammen leekten langs het dak. De schijn laaide akelig over 't plein, waar nog de lijken lagen, en op de gevels. Men hoorde geknetter; een brandlucht walmd rond. De gevangenen uit 't gemeentehuis werden naar buiten gedreven. Ze stonden daar bevend in de klaarheid, angstig verwachtend hun lot. Menigeen loerde naar zijn eigen woning en dacht aan de geliefden. Een vader trachtte weg te glippen, maar werd door een kogel verrast; kermend viel hij neer.

De burgers moesten tegen het hek staan.

- Handen op! riep de kommandant. Ha, de zwijnhonden.

Soldaten joegen van buiten 't dorp nog een troepje mannen binnen.

- We zullen ze allen samen fusilleren, zei de majoor. Allo, allen in een rij!

En weer hoorde men over het plein de bange kreten der ongelukkigen, die daar met opgeheven armen stonden in 't schijnsel van de brand, welke ook naar de toren oversloeg.

- Heb medelijden!

- Om de liefde Gods, vermoord ons niet!

- Och Here, zes kinderkens, wie gaat er voor zorgen!

Uit de groep trad een man naar voren, 't Was Dillen, de oude Boskanter, die men van Hoornaerts hoeve had gehaald.

- Mijnheer, en woordje, zei hij. Hoe kunnen wij geschoten hebben!
- Ga terug!
- Als we geen wapens hebben! Die zijn ingeleverd. We kunnen toch met geen klakbussen schieten!

De majoor dreigde met zijn revolver. Dillen ging weer bij de anderen en mompelde:

- Ge kunt zo wel tegen een loeiende stier spreken.

De majoor liet het executiepeloton weer aantreden en opstellen. De burgers riepen om genade. Velen knielden neer... De vlammen wierpen over hen een zee van rossig licht. En weer genoot de militair.

- In de naam van God, deze mensen zijn onschuldig! klonk het plechtig.

Daar stond opnieuw de oude dorpsheer.

- Mijnheer de pastoor, spreek voor ons!
- Zeg, dat wij niets misdeden!
- O, red ons 't leven!

De samengedrevenen hadden nieuwe hoop.

- Grijskop, ge moogt uit uw huis niet komen! hilde de kommandant.

Een hoger macht dan de uwe drijft mij!

Maar de soldaten grepen de ouderling vast en leidden hem terug.

Enige Duitsers brachten het lijk van een kameraad.

- Wat is dat? vroeg de overste.
- Vermoord door burgers!
- Dat zijn leugens! riep Dillen, de boskanter. Toen ze mij naar 't dorp brachten zag ik soldaten vechten. 't Was voor die vodde uit de «Drie Linden». En nu zoudt ge 't op ons willen steken!
- Man hat geschossen! tierde men weer.

De majoor liep even heen en weer.

- Handen omhoog! bulderde hij.

Vonken van 't kerkdak dwarrelden neer en vielen hier en daar in de mouwen der ongelukkigen, en als deze ze uitschudden wilden, herhaalde de geweldenaar:

- Handen omhoog!

Daarna joeg hij zijn slachtoffers weer naar 't gemeentehuis. Tijdens die stormloop liet hij vuren, en drie mannen vielen getroffen neer. Een kroop nog kermend verder, maar de beul maakte die zelf af (1).

- Zwijnhonden, franc-tireurs! hilde hij weer.

De ongelukkigen stonden daar weer tegen elkander gedrongen in de zaal. Sommigen lieten zich vallen en zetten zich dan tegen de muur, afgemat van lichaam en ziel. De majoor kwam binnen en zag hen.

- Recht staan! bulderde hij. Ze mogen niet zitten! zei hij tot de schildwachters.

Een half uur later werden nog drie mannen en twee vrouwen «binnen gestoken» zoals men 't noemde. Fientje, de dochter, nam de vrouwen mee naar boven. Een der dompelaarsters was op 't punt moeder te worden.

(1) Alles naar waarheid.

- 't Is nog mijn tijd niet, kloeg ze, maar al de ellende van vandaag zal het verhaasten.

- Van waar zijt ge ? vroeg het meisje.

- Van Roeselare.

- Deze morgen werd de stad beschoten, vertelde de andere.

- 't Zal heel zeker vannacht met mij te doen zijn, kermde de vrouw, die moeder moest worden. Och, Here, komt dat tegen... ! Juffrouw, zou je geen dokter kunnen roepen.

- We hebben een goede dokter, maar waar is hij ? 't Brandt hier ook en ze hebben al veel mensen dood geschoten...

- Of een vroedvrouw.

- Er mag niemand van de vrouwen buiten komen. 't Is een lelijke beer van een kommandant, die we hebben... Hoor eens !

- Wat is dat ?

- De Duitse overste, die tiert en roept. Hij is daar bezig met de mensen te duivelen !

- En mijn man is er ook bij ! kloeg de kranke vrouw. Dat hij nog bij mij mocht komen.

- 'k Zal het seffens eens aan een soldaat vragen, als de kommandant weg is.

- O, om de liefde Gods, ja !

- Een der schildwachten ziet er me nog al een treffelijke vent uit.

Toen de majoor weer verdwenen was, ging Fientje naar beneden, maar de Duitser durfde de man niet uit de gelagkamer laten. Juist kwam de majoor weer binnen. De kerel liep voortdurend in en uit. Fientje, wier hart van deernis trilde met de ongelukkige, zieke vrouw boven, ging eensklaps naar de woesteling en vroeg of ze een dokter mocht halen.

- Neen, neen ! tierde de officier. Hij wilde niemand op straat laten.

- Een dokter ! spotte hij. Spionage doen, hé ! 't Is hier een grote verradersbende.

En Fientje keerde bedroefd naar boven terug. Terwijl de mannen en jongelingen, beneden door de dood beloerd werden, beviel boven de gevluichte vrouw. Het meisje kwam aan de vader zeggen, dat het een zoontje was.

- O, laat me eens gaan zien ! smeekte de man aan een soldaat.

Maar deze durfde die toestemming niet te geven.

- Ik wil m'n vrouwe en kind zien ! riep de wanhopige. Laat mij door !

De schildwacht bedreigde hem met de bajonet :

- Moest de majoor u nu zien, hij liet u dadelijk doodschieten ! waarschuwde hij...

- En geen dokter ! En ik, die hier moet staan... en misschien wachten op mijn dood !

De vader van 't borelingske barstte in snikken uit. Zo kroop de lange, lange nacht voorbij. Buiten woedde het vuur, en uit de verte bulderde 't kanon. Sommige gevangenen sluimerden staande, leunend tegen de muur even in, om dan weer angstig wakker te schrikken, tot de vreselijke werkelijkheid dat zij nog altijd onder de terreur waren van de gewelddenaar. Toen de morgen daagde stormde de majoor weer binnen.